

“De weg,” kaart 22 uit het spel “Lenormand” Museum van de Speelkaart

Zoals ook voor andere kaarten in het waarzegspel Lenormand geldt, is “de weg” op zichzelf neutraal. De toekomst kan meerdere kanten uit en de nabijheid van andere kaarten bepaalt of de weg naar geluk of ongeluk leidt. Het uitgangspunt van de voorspelling ligt in de positie van de zogenaamde “persoonskaart”. Die stelt een heer of een dame voor. Afhankelijk van het geslacht van zijn klant zal de kaartlegger de kaart van de heer of van de dame gebruiken om zijn voorspelling op te bouwen. Ligt je “persoonskaart” bijvoorbeeld ver genoeg van de weg, dan kan je dreigend gevaar bezweren.

Meer nog dan op de schikking van de kaarten zal de waarzegger een beroep op zijn mensenkennis en psychologisch inzicht doen. Een succesvolle voorspeller werkt met “cold reading”, hij haalt zijn informatie uit uiterlijk, lichaamstaal en reactie van zijn klanten. Zij verraden meer over zichzelf en over hun verwachtingen dan ze zich realiseren.

Maar “de weg” stelt niet voor niets een kruispunt voor, het eeuwige dilemma tussen goed en slecht. Je moet natuurlijk zelf tussen de ene of de andere richting kiezen. Welke kant ga je op, de makkelijke of de moeilijke? Kies je voor deugd of ondeugd? Dit thema voert ons naar de bijbel, naar de vergelijking van de brede en de smalle weg: “Gaat in door de enge poort; want wijd is de poort, en breed is de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er, die door dezelve ingaan; want de poort is eng, en de weg is nauw, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er, die denzelven vinden.” (Mattheüs 7, 13-14) Het beeld van de makkelijke, brede en de moeilijke, smalle weg was vooral in protestantse middens populair.

22.

Entourés de nuages sont des signes de malheur, mais sans cette carte est loin de la personne il y a des voies ou des moyens que nous trouverons pour échapper à un danger.

CHEMINS.

Maar kaart 22 voert ons niet enkel naar de bijbel terug. Het beeld van de mens die onderweg is en voor de keuze staat, de *homo viator in bivio*, komt in de kunst frequent voor en gaat in feite terug op een Antiek filosofisch verhaal over Herakles. Deze Griekse held opteert voor het moeilijke pad van de deugd en negeert de verleidelijke ondeugd. Het verhaal is onder meer door Xenophon overgeleverd (*Memorabilia II*, 21-34).

De godenzoon Herakles (of Hercules) werd in de oudheid als redder van de mens in nood, als beschermer tegen het kwade en als overwinnaar van de dood vereerd. Hij was niet enkel de krachtpatser uit boertige avonturenverhalen maar ook een edele en dappere held. Filosofen beschouwden hem als een goddelijke mens met verheven morele principes. De sofist Prodicus (5de eeuw vóór Chr.) beschreef in een allegorie hoe Herakles als jonge held op een tweesprong stond. Herakles kon kiezen tussen de moeilijke weg van de deugd of de gemakkelijke van de ondeugd. Herakles koos voor de deugd. Naderhand raakte deze morele kant wat vergeten en kreeg de krachtpatser in een leeuwenvel meer aandacht.

De keuze van Herakles komt in de bijbel terecht en op... speelkaarten! De held verslaat de leeuw van Nemea op de troefkaart "de Kracht" in het tarokspel. En hij staat tussen deugd en ondeugd op een andere troefkaart, een kaart die naderhand foutief tot "de Geliefden" is omgedoopt. En het thema van de keuze is eveneens aanwezig op kaart 22 in het waarzegspel Lenormand. Of hoe een oud filosofisch beeld van een moreel dilemma, niet te kiezen voor faliekant aflopende verlokkingen, op de tafel van de waarzegger en kaartlegster belandt.

Tekst: Filip Cremers

Turnhoutse Route voor Archief en Musea

Inventaris :

Nationaal Museum van de Speelkaart - TRAM 41
Druivenstraat 18, 2300 Turnhout - www.speelkaartenmuseum.be

Bronnen:

- Erwin Panofsky, *Hercule à la croisée des chemins et autres matériaux figuratifs de l'Antiquité dans l'art plus récent*, Flammarion, Paris 1999 (oorspronkelijke tekst in het Duits, Leipzig / Berlijn 1930)
- Wolfgang Harms, *Homo viator in bivio*, *Studien zur Bildlichkeit des Weges*, Wilhelm Fink, München 1970

Het object van de maand is een initiatief van TRAM 41. De objectfiche van dit of van een ander object kan steeds geraadpleegd worden op onze website (www.tram41.be, klikken naar Object van de Maand)

Contact: TRAM 41 - Stadhuis , Grote Markt 1, B - 2300 Turnhout

Tel: + 32 14 44 33 98 • tram41@turnhout.be • www.tram41.be

v.u.: Eric Vos, Boomstraat 6, B-2300 Turnhout, +32 14 44 33 11

